

Natrix maura. Foto/photo Mike van der Weg.

ADDERWEEK IN DE CREUSE (2018 EN 2019)

VIPER WEEK IN THE CREUSE (2018 AND 2019)

Mike van der Weg

Adderweek 2018

Al een paar jaar had ik het in gedachten: een keer naar het buitenland gaan om eens andere amfibieën en reptielen te spotten dan de standaard Nederlandse soorten. Wat zou dat gaaf zijn! Maar ja, ik heb geen rijbewijs, dus rijd ik er ook niet zomaar even heen. Openbaar vervoer is aan de ene kant wel een mogelijkheid om ergens te komen, maar dan ben je op de plek van bestemming ook niet echt mobiel...

Op de op de RAVON-vrijwilligersdag in november 2015 won Rob Veen de Lendersprijs. In november 2016 gaf hij op de Ravon-dag een lezing over de bescherming van de geelbuikvuurpad (*Bombina variegata*) in de Creuse, een departement in het midden van Frankrijk. Hij woont daar al jaren, is heel erg actief in lokale natuurbescherming en -beheer en ontvangt ook jaarlijks diverse scholieren/studenten uit Nederland die bij hem een natuurgerelateerde stageopdracht doen.

Via mijn RAVON-maatjes en medeveldwerkers kwam ik met behulp van sociale media ook meer met Rob Veen in contact. En toen ergens in begin 2018 het idee van een 'Adderweek' in september geopperd werd en ik het daar met mijn veldmaatjes over had, bleek één van hen, Peter, daar ook wel oren naar te hebben. En dus gaven we ons op.

We hadden geregeld contact met Rob Veen. De intentie was om met een groep enthousiastelingen op verschillende locaties in de Creuse op zoek te gaan naar adders. In deze regio komt zowel de gewone adder (*Vipera berus*) voor als de aspidadder (*Vipera aspis*). De gewone adder zit daar op de zuidgrens van haar

Mike van der Weg

Viper week 2018

It was in the back of my mind for a number of years. To go to another country to see some other amphibian and reptile species than those we have in The Netherlands. That should be awesome! But since I do not have a driving licence, I cannot just take the car and go there. Public transport is an option to get somewhere else, but than there is the lack of mobility at your destination...

Rob Veen won the Lenders award in november 2015 on the RAVON (Reptile, Amphibian & Fish Conservation Netherlands) day for volunteers. At the RAVON day in 2016, he gave a lecture on the protection of the yellow-bellied toad (*Bombina variegata*) in the Creuse, a region in the heart of France. He is living there for years and is very active in local nature protection and management. Every year he offers a traineeship in the Creuse for many scholars/students from the Netherlands.

My contacts with other RAVON volunteers and field workers via social media connected me with Rob Veen. So when, early 2018, the idea was posted for a viper week in September, I discussed it with my buddies. One of them, Peter, also had an interest in the project, so we both enlisted ourselves.

We had contact with Rob Veen on a regular base. The intention of the viper week was the search for adders with a group of enthusiast herpers in the Creuse region. Both common adder (*Vipera berus*) and asp viper (*Vipera aspis*) inhabit the Creuse region. For the common adder the region is the southern border of its range, while for the asp viper it is the northern

Natrix helvetica. Foto/photo Mike van der Weg.

verspreidingsgebied en de aspisadder op de noordgrens van haar verspreidingsgebied. Van beide soorten is wel ongeveer bekend wat voor plekken het favorietst zijn, waar ze het meest gevonden worden. Maar is het nu zo dat in een gebied waar ze beide voorkomen, de ene soort de andere van haar favoriete plek verdrijft, zodat één van de twee noodgedwongen naar andere plaatsen uitwijkt? Of is dit juist niet het geval? Voor het beantwoorden van die vraag zijn waarnemingen nodig. En om die waarnemingen te verzamelen, is bij de WAN (Werkgroep Adderonderzoek Nederland, een onderdeel van RAVON) samen met Rob Veen het idee ontstaan om de Adderweek te organiseren.

September naderde en nog steeds stond het aantal deelnemers dat zich had opgegeven op twee. Het bleek dat de periode niet echt handig gekozen was. Nét buiten de schoolvakanties. Op de valreep meldden zich toch nog twee anderen bij Rob Veen. Hij bracht ons met elkaar in contact en gezamenlijk reisden we (Peter, Frank, Jarno en ikzelf) op 6 september 2018 af naar Frankrijk. We gingen al vroeg op pad en kwamen 's avonds aan bij Natuurcentrum *Tigouleix* waar Rob Veen ons welkom heette.

Omdat het aantal deelnemers kleiner was dan verwacht, is het een 'alternatieve Adderweek' geworden. We hebben op aanwijzing/verzoek van Rob Veen een aantal gebieden bezocht en doorzocht op de aanwezige herpetofauna. Dat leverde minder op dan we gehoopt hadden, waarschijnlijk, doordat het in 2018 een erg warme zomer was die ook lang duurde. Nachttemperaturen van boven de 20 en dagtemperaturen van dik boven de 30 graden Celsius werkten niet echt mee. Maar toch hebben we op een aantal locaties aspisadders gevonden. Voor mij echt een geweldige ervaring, ik had ze nog nooit gezien tenslotte. Verder vonden we ook de adderringslang (*Natrix maura*). Gewone adders hebben we in de Creuse niet gevonden, wel tijdens een daguitje naar Mont Dore. Daar vonden we een exemplaar tussen de stenen in een dal. Andere reptielen die we spotten,

edge of it's range. For both species, the most favourite habitats where most of the animals can be found, are known. There are observation databases like observations.org where these data can be found. But what is the situation in a region where they are both present? Does the one species take over the favourite spots of the other species, so that the other species has no other option than to move to other locations? Or doesn't that occur at all? To answer that question data has to be collected, and to collect that data, the Dutch organisation WAN (Werkgroep Adderonderzoek Nederland - the Work group Adderresearch Netherlands) and Rob Veen had the idea of organizing a viper week.

It was close to September and there were only two enlisted participants. Apparently the week that was chosen for the viper week was not a good one, since it was just after (school)holidays. But a few days before the start of the week, two other persons enlisted with Rob Veen. He shared our information and on September 6 we headed south by car in the early hours. In the evening, we arrived at Nature Centre *Tigouleix* where we were welcomed by Rob Veen.

Since the number of participants was less than expected, it became an 'alternative viper week'. Rob Veen gave us directions or asked us to visit a number of places that we searched for the present herpetofauna. The results were less than we had expected and hoped for, most probably because the summer of 2018 was very warm and lasted long. Night temperatures stayed above 20 and day temperatures were way over 30 degrees Celsius. This does not help you want to find anything. Nevertheless, we found asp vipers on a number of locations. For me, a major experience since I had never seen them before. We also spotted viperine snake (*Natrix maura*). We did not find the common adder in the Creuse, but we did on a day trip to Mont Dore, where we found one between some rocks in a mountain valley. Other reptiles we found were western green lizard (*Lacerta bilineata*),

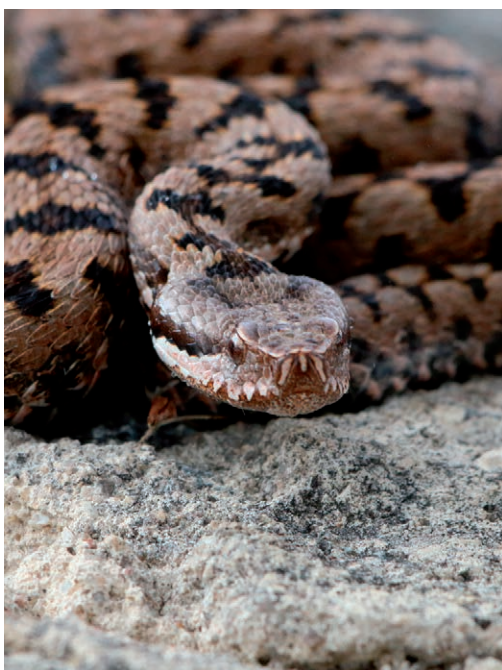
Vipera berus. Foto/photo Mike van der Weg.

Coronella austriaca. Foto/photo Mike van der Weg.

Hierophis viridiflavus. Foto/photo P. de Koning.

Vipera aspis. Foto/photo Mike van der Weg.

waren de westelijke smaragdhagedis (*Lacerta bilineata*), de levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) en de muurhagedis (*Podarcis muralis*).

Adderweek 2019

In 2019 kreeg de eerste Adderweek een vervolg. Niet meer zo laat in het jaar, nu werd zij gepland in juni. En er waren meer deelnemers. Peter en ik werden deze keer aangevuld met Katrien, Dylan en Edwin. Verder had Rob Veen op dat moment een groep fanatieke stagiairs op zijn locatie die ook geregeld mee op pad zijn geweest.

We hebben verschillende locaties onderzocht waarover Rob graag meer gegevens wilde hebben. Diverse oude spoortrajecten die niet meer, of nog maar weinig gebruikt worden, leverden verscheidene aspisadders op. Maar ook hellingen die een aantal jaren geleden (of nog recenter) grotendeels van (boom)vegetatie ontdaan waren, werden onderzocht. De aanwezige rotsen, stenen, holtes ertussen of eronder, struikgewas, jonge bomen, varens, kruidige gewassen en dergelijke, boden talloze schuilmogelijkheden. En op de diverse open en meer zonbeschenen plekken konden de aanwezige reptielen zich opwarmen. Veel voedsel in de vorm van planten, insecten en vlinders voor kleinere hagedissen en zoogdieren en dus ook voor de aanwezige slangen.

Er is ook gezocht in het kleinschalige akkerlandschap. Glooiende hellingen waarop velden liggen met muurtjes van gestapelde stenen, erdoorheen lopende grindpaden, soms ook met een laagje zand of aarde erop. De velden worden regelmatig afgewisseld met bospercelen, er stromen op diverse plekken beekjes doorheen... Al met al een prachtig afwisselend landschap. We waren dan ook enorm blij dat we aan het eind van de week op de gewone adder (*Vipera berus*) na, alle soorten slangen die in het gebied voorkomen, ook daadwerkelijk gespot hebben: aspisadder, adderringslang, gevlekte ringslang (*Natrix helvetica*), esculaapslang (*Zamenis longissimus*), gladde slang (*Coronella austriaca*) en geelgroene toornslang (*Hierophis viridiflavus*).

common lizard (*Zootoca vivipara*) and common wall lizard (*Podarcis muralis*).

Viper week 2019

In 2019, the first viper week got a sequel but not as late in the year as in 2018, now it was planned in June. Which resulted in more participants. Peter and I were accompanied by Katrien, Dylan and Edwin. Besides that, Rob Veen at that time had a group of fanatic trainees at *Tigouleix Center* and they also regularly joined us in the field.

We investigated a number of different locations of which Rob desired more data. Various old railway tracks that were totally or as good as out of use, produced a number of asp vipers. But we also checked mountain slopes that were stripped from (tree) vegetation a number of years ago (or more recently). The rocks, stones, cavities in between or under them, thickets, young trees, ferns, wild flower vegetation et cetera, offered many hiding places. In the various open and more sunlit areas the reptiles that were present could warm themselves. The abundance of plants, insects and butterflies resulted in a good meal for smaller lizards and mammals, which in turn were a food resource for snakes.

We also strolled through the small-scale arable landscape. Gentle slopes covered by fields, edged by small walls of stacked stones, crossed by stoney paths (sometimes covered by some sand or soil). On a regular basis, there are small forest plots, little brooks that flow through the environment... Over all a magnificent and variable landscape. Because of that, we were ultimately glad that at the end of the week, except for common adder, we found all species of snake that live in the region: asp viper, viperine snake, barred grass snake (*Natrix helvetica*), esculapian snake (*Zamenis longissimus*), smooth snake (*Coronella austriaca*) and western whip snake (*Hierophis viridiflavus*).

In both 2018 and 2019, we spent time on nature development. In a number of Natura-2000

Zowel in 2018 als in 2019 zijn we ook nog bezig geweest met het werken aan natuurontwikkeling. In een aantal Natura-2000-gebieden zijn we aan de slag gegaan om het betreffende gebied geschikter te maken voor de doelsoorten op het gebied van reptielen / amfibieën. Ook andere soortgroepen profiteren daar natuurlijk van mee. Zo hebben we een stuk helling langs een stuwwaai ontdaan van (dichte) vegetatie, zodat er weer zonplekken ontstonden, of zodat gebiedspecifieke pioniersplanten weer een kans kregen. Ook de reptielen die we daar spotten tijdens het werk, zijn natuurlijk als waarneming ingevoerd.

Al met al hebben we die twee weken in De Creuse een geweldige tijd gehad. Diverse soorten dieren die in Nederland niet zitten, maken het in mijn ogen echt een enorm avontuur. De gezamenlijke passie van de groepsleden, de onderlinge expertise die kennisvergroterend werkt en de onderlinge gezelligheid en humor zorgen voor een geweldige sfeer. In 2020 had ik andere verplichtingen en kon de Adderweek voor mij niet doorgaan. Later zorgde Covid-19 er ook nog eens voor dat het hele gebeuren geannuleerd werd. Ik hoop dat 2021 nieuwe kansen biedt en ik weer in de gelegenheid ben om dan deel te nemen.

Vipera aspis. Foto/photo Mike van der Weg.

regions we did some hard (digging and/or cutting) work to create a more suitable area for reptile/amphibian target species. Other species will also profit off course. For example, we stripped a mountain slope on the edge of a reservoir of its (dense) vegetation to create more sunlit basking areas or to create chances for some region-specific pioneer plants. The reptiles we spotted while working were also registered off course.

All in all, we had a wonderful time in the Creuse. For me, the many animal species living there that are not present in The Netherlands make it a very special adventure. The common passion of the group members, the combined experience/knowledge is educational for all of us and the conviviality and humor in the group resulted in an awesome ambiance. In 2020, I had other obligations so I couldn't take part in the viper week. Later on, the viper week was completely cancelled due to Covid-19. I hope 2021 gives us new chances and I also hope to be able to join the viper week again.